

**ЕКОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ РИЗИКУ
СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ**

Огнєв В.А.¹, Піонтковська О.В.¹, Черняк М.Є.¹, Шевченко О.С.²

¹*Харківський національний медичний університет, м. Харків*

²*Харківський Регіональний Інститут*

Проблем Громадської Охорони Здоров'я, м. Харків

Серцево-судинні захворювання (ССЗ) є головною причиною більшості передчасних смертей у світі та в Україні [1; 2]. Лише від ішемічної хвороби серця та інфарктів міокарду (ІМ) щорічно вмирає близька 17 млн людей у світі, а від церебральних інсультів (ЦІ) – ще приблизно 6,5 млн. Високі показники захворюваності і смертності від ССЗ, пов'язаної з ними інвалідності залежать від негативної реалізації багатьох факторів ризику, серед яких нераціональне харчування (надлишок вживання жирів, вуглеводів, кухонної солі, нестача в раціоні овочів та фруктів), малорухомий спосіб життя, куріння тютюну, зловживання алкоголем, ожиріння, атеросклероз судин, гіпертонічна хвороба, діабет, тромбоемболічні стани, високі рівні стресу, спадкові та екологічні фактори. Поведінкові фактори ризику добре вивчені, екологічні активно вивчаються. У великих містах із розвиненою промисловістю встановлений зв'язок ЦІ з транспортним та виробничим шумом (опосередковано через порушення сну, підвищення артеріального тиску та рівня гормонів стресу у крові) та з хімічними забруднювачами атмосферного повітря (наприклад, діоксидом азоту) [3]. Фактором ризику також вважають тривале проживання на висині більше 3 000 метрів вище рівня моря (таких людей у світі більше 140 млн). Авіаперельоти (навіть тривалі) не збільшують ризиків ЦІ. Відносно впливу сезонних та кліматичних факторів існують суперечливі дані, однак надто холодні погода стає причиною ЦІ частіше, ніж надто жарка. Доведений зв'язок частоти ЦІ з магнітними бурями: для всієї популяції він підвищується приблизно на 20 %, а у людей у віці більше 60 років – на 50 %. Встановлений достовірний зв'язок між частотою ЦІ, атеросклерозу, артеріальною гіпертензією (АГ) та іонізуючим випромінюванням. Доведена роль миш'яку та кадмію (у питній воді та ґрунті) у розвитку ЦІ та атеросклерозу, свинцю – у розвитку ЦІ та АГ, а також ризику контакту з деякими фенолами та пестицидами. Ризики ЦІ значно підвищуються за наявності низки інфекційних захворювань (вірусних та бактеріальних), від укусів змій та комах.

Підхід, заснований на гігієні довкілля, змінює наше розуміння причин ССЗ. А вивчення екологічних факторів ризику є важливим підґрунтям для ефективної їх профілактики.

Література:

1. Ciumărnean L., Milaciu M.V., Negrean V., Orășan O.H., Vesa S.C., Sălăgean O, et al. Cardiovascular Risk Factors and Physical Activity for the Prevention of Cardiovascular Diseases in the Elderly. Int J Environ Res Public Health. 2021. Vol. 19. No.1. Art. 207. DOI: 10.3390/ijerph19010207. PMID: 35010467.
2. International Classification of Diseases 11th Revision. URL: <https://icd.who.int/en>
3. Reis J., Giroud M., Kokubo Y.. Environmental Risk Factors for Stroke and Cardiovascular Disease. Encyclopedia of Cardiovascular Research and Medicine. 2018. P. 238-247. DOI: 10.1016/B978-0-12-809657-4.64111-X.